

Oktatásügyi vezetés részprogram

A program szükségességét önmagában is igazolja az iskolaigazgatók stratégiai helyzete. Sajnos az is tény, hogy azoknak az elvárásoknak, amelyeknek egyszerre kell megfelelnie egy-egy intézmény vezetőjének, a ma pozícióban lévő vezetők az esetek többségében egyáltalán nem, vagy csak részben tudnak megfelelni. Az igazgató egyszerre pedagógiai vezető, menedzser, konfliktust kezelő koordinátor és szinte mindenhez értő - jól tájékozott - értelmiségi kéne, hogy legyen. Ezeknek az elvárásoknak egyszerre megfelelni valószínűleg lehetetlenség, vagy legalábbis kivételes képességeket, felkészültséget igényel, de részeiben - elemeiben - igenis lehet segíteni az iskola vezetésének szakmai felkészítésével széles körben elérhető módon és viszonylag rövid idő alatt.

A részprogram céljainak megfogalmazásánál fontos szempont volt az oktatási vezetés széles körű értelmezése. Tudtuk, hogy legalább annyira meghatározó jelentőségű feladat az igazgatók képzése, továbbképzése, mint az önkormányzati vezetők felkészítése a helyi oktatásügyi vezetői feladatokra, vagy más - akár szakszervezeti, szülői vagy szakmai szövetség, szervezet - vezetőinek felkészítése az általuk vállalt - a közoktatás egészét érintő - irányítási feladatokra.

Szerencsére ez a program sem kényszerült a nulláról indulni. Léteznek - léteztek - már működő vezetőképzési programok - elsősorban néhány nagy egyetem posztgraduális képzési rendszerébe beépülve.

Az első évben ezekre - a már működő - programokra építkezve hirdettük meg pályázatainkat, kezdtük el a fejlesztést. Három ponton ajánlottunk együttműködési lehetőséget: egyrészt a már működő programok tananyagainak, taneszközeinek fejlesztésére adtunk lehetőséget. Az összes forrásunk kb. felét jelentő (kb. 10 Ft) pénzből egy egyszeri injekciót kívántunk nyújtani a már jelzett programoknak tananyagaik rendezésére, esetleges szélesebb körű terjesztésére, vagy átvételére. A terület pénzügyi lehetőségeit ismerve mindenképpen jelentősnek mondható "beruházás" eredménye ma még nem igazán látható. Sürgős feladat az erre vonatkozó pályázat eredményeinek elemzése és a már megszületett programok, tankönyvek, taneszközök elérhetővé tétele az érintettek széles köre számára. Ez az elemzés arra is lehetőséget ad, hogy megvizsgáljuk tartalmát tekintve mi is folyik abban a néhány műhelyben, amely ma az igazgatóképzés hazai bázisát jelenti. (Az elemzés eredményei a Soros füzetek külön számában meg is jelenhetnek!)

A részprogram tan-anyagfejlesztési elemének folytatása - a dolog természetéből adódóan - a továbbiakban már a tankönyves - ún. kiszolgáló - programot terhelheti, ha van erre érdemes eredmény. A támogatás második formája két oldalról is a már létező vezetőképzési programokat kívánta helyzetbe hozni. Egyrészt maguk a képzést végző csoportok, műhelyek pályázhattak támogatásra, másrészt a résztvevőknek - a tandíj átvállalásával - kínáltunk elérhetőséget, közben persze ezzel magukat a képzési programokat is támogatva. Ez a kettős támogatás időnként félreértésekhez is vezetett, hiszen ilyen formán 100%-os mértékben a Soros Alapítvány által megvalósított programok úgy tűnhettek fel, mintha csak egy egészen kis részben függnének az Alapítványtól.

E megoldás helyett a '96-os évben már csak a résztvevőket támogattuk a választás helyzetébe hozva őket. Ehhez persze az is szükséges, hogy a részvételi díj (tandíj) egy részének átvállalása nyitottabb - szélesebb körben hozzáférhető legyen. '95-ben erre csak a "stratégiai pozícióban lévő" oktatásügyi vezetők számára volt lehetőség. Ez a közvetett támogatási forma - megfelelő információkra építve, amelyek forrása egyértelműen az Megyei Pedagógiai Intézetekben működő információs központjaink kell, hogy legyenek - lehetővé teszi egyrészt a választást a résztvevők számára, másrészt fenntartja a versenyhelyzetet az egyes képzési programok között.

Fontos alapelv lehet a résztvevők esetében is a saját forrás felhasználása. (Nem feltétlenül maga a résztvevő kell, hogy a zsebébe nyúljon. Lehet az iskola vagy az önkormányzat, vagy az érintett szakmai szervezet a támogató.) Itt nem egyszerűen - és nem is elsősorban - költségkímélésről van szó. Sokkal inkább arról, hogy azok, akik részt vesznek ezeken a képzési programokon, valóságos helyi igényekre támaszkodva kapjanak az Alapítványtól kiegészítő támogatást.

A részkuratórium döntését a lehetőségek odaítélése ügyében segítené, ha a pályázó röviden tisztázná fejlesztési elképzeléseit arról az intézményről, amelyben dolgozik.

Ez az "új" támogatási forma persze csak akkor működik, ha a potenciális résztvevők széles körben tudnak erről a lehetőségről, hiszen a '95-ös és '96-os tapasztalatok is azt mutatják, nincs nagy érdeklődés ezen a téren. Az információhoz való hozzájutás kapcsán maga az információs hálózat is vizsgáljuk, eléri-e és milyen hatékonysággal az érintetteket.

A részprogram teljesen új eleme '96-tól "saját" képzési program beindítása. Az ötlet az ún. "litván" modellre épít, persze elsősorban formájában, hiszen tartalmában nincs más kiindulási lehetőség, mint a hazai tapasztalatok, de főleg az egyre jobban körvonalazódó - hiányok keltette - igények köre.

Az elképzelés kiindulópontja az a feltevés, hogy a vezetőképzés - ehhez szorosan kapcsolódva a szervezetfejlesztés - nem az igazgató magánügye és nem is csak reá tartozó feladat. Ha ez igaz, akkor célszerű a résztvevők körét kibővíteni. Egy-egy intézményt 3 fő képviseli, az igazgató és általa kiválasztott (vagy esetleg a testület által kiválasztott) 2 személy. Nem egyéni felkészülésről, hanem egy kis csoport közös helyzetbe hozásáról van szó. Egy ilyen - jól kiválasztott és együtt működni tudó - társaság már komoly erőt jelenthet az adott intézmény egészében. Nem magányos farkasként jelenik meg a változtatni akaró vezető, hanem egy jól felkészült csapat tagjaként, amely egyébként bizonyos értelemben kontrollja is lehet a vezető tevékenységének nem engedve sem azt, hogy semmi sem változzék, sem pedig azt, hogy megalapozatlan, előkészítetlen irányba mozduljon el a vezető és így az egész iskola is.

A képzés jól körülhatárolható célja az adott intézmény helyi pedagógiai programjának és az ehhez szükséges megvalósítási tervnek az elkészítése. Ezt a munkát minden iskola számára elkerülhetetlen feladattá teszi a NAT, bevezetve az elkövetkező két év során.

Az egyéves program négy intenzív szakaszból áll. Ez egyrészt 3x öt napig tartó - bentlakásos - tréning szerű közös munkát jelent. Fontos elvárás, hogy a kiválasztott résztvevők vállalják mindhárom alkalommal a részvételt, hiszen "váltott lovakkal" az

egész nem ér semmit. A negyedik szakasz már egy-egy intézményhez közvetlenül kötődve - lehetőleg újból elvonulva az iskolai napi gondoktól - egy tanácsadó közreműködésével a konkrét program elkészítéséről szól.

A programban résztvevők nem pénzügyi támogatást kapnak, hanem pályázataik alapján a részvétel lehetőségét "nyerik el" az Alapítványtól.

Előre nem volt tervezhető az egész program további "élete", hiszen ez alapvetően függ a képzés tartalmától és a résztvevőktől. Azonban az már most is rögzíthető, hogy ha működik a dolog, akkor kell, hogy legyen folytatása is. Ennek egyik változata egy olyan "hálózat" kiépítése, amelynek résztvevői a program sikeres csoportjai és az általuk képviselt intézmények. Ezek az iskolák - most már persze bizonyos források biztosításával is - olyan helyi fejlesztési centrumokká válhatnak, amelyek más iskolák számára - részben mintaként, részben pedig közvetlen segítséget is jelentve - szakmai együttműködő partnerként szélesebb körben elérhetővé tennék a képzés eredményeit. Ez persze nem minden résztvevő számára lehet pálya, így talán nem is szükséges már a jelentkezés pillanatában elkötelezni magunkat ebbe az irányba.

Ez az önálló képzési program mind tartalmát, mind pedig a tényleges költségeit nézve túl nyúlik a részprogram határain így az egész koordinálása, előkészítése az iroda feladata kell, hogy legyen.

Vigyáznunk kell, ez a "saját" képzési program nem jelentheti - nem helyettesítheti - az oktatásügyi vezetés egészét. Ezért is célszerűnek látszik már most eldönteni, hogy a fent leírtak alapján melyek azok a pályázatok, amelyek folytatódnak és milyen keretek között és mi az, ami másként kerül megvalósításra '97-ben.